

تعداد صفحه : ۳	نام و نام خانوادگی:	رشته : علوم و معارف اسلامی	سؤالات امتحان نهایی درس: احکام ۳
مدت امتحان: ۷۵ دقیقه	ساعت شروع: ۱۰ صبح	تاریخ امتحان: ۹۸/۱۰/۱۰	پایه دوازدهم دوره دوم آموزش متوسطه
مرکز سنجش و پایش کیفیت آموزشی http://aee.medu.ir		دانش آموزان روزانه، بزرگسال و داوطلبان آزاد سراسر کشور در دی ۱۳۹۸	

ردیف	سؤالات (پاسخ نامه دارد)	نمره
------	---------------------------	------

۱	<p>گزینه های صحیح را مشخص کنید .</p> <p>۱ - کدام دلیل موجب تأسیس علم اصول گردید ؟</p> <p>الف) دور شدن از عصر نصوص ب) اهتمام شارع مقدس نسبت به القا و آموزش روش استنباط احکام ج) رحلت پیامبر اکرم(ص) و ایجاد اختلاف میان صحابه د) دسترسی شیعیان به ائمه (ع) حدود ۲۰۰ سال بعد از اهل تسنن</p> <p>۲ - کدام علم متکفل بحث از مقدمات و پیش فرض هایی است که فقیه قبل از ورود به فقه، باید پاسخی برای آن ها بیابد ؟</p> <p>الف) فلسفه ب) فقه ج) منطق د) اصول فقه</p> <p>۳ - کدام جمله صحیح است ؟</p> <p>الف) بر فقیه لازم نیست برای فتوا و حکمی که صادر می کند ، پاسخی روشن و مستدل ارائه کند . ب) واژه فقه در اصطلاح بیشتر به فهم بخش خاصی از مسائل دینی گفته می شود . ج) طبق مفاد « آیه نَفَر » فقیه می تواند به صدور حکم به غَيْر ما أَنْزَلَ اللَّهُ « بپردازد . د) عمل کنندگان به علت عمل به فتوای فقیهی که از روی بی دقتی صادر کرده ، مورد مؤاخذه قرار می گیرند.</p> <p>۴ - در کدام یک از موارد زیر ، فعل امر دلالت بر وجوب دارد ؟</p> <p>الف) اللَّهُمَّ اشْفِ كُلَّ مَرِيضٍ . ب) اِغْسِلْ وَجْهَكَ مَرَّةً فَرِيضَةً . ج) فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ . د) قُمْ اللَّيْلَ إِلَّا قَلِيلًا .</p> <p>۵ - کدام عبارت صحیح است ؟</p> <p>الف) علم درایت حدیث، فرد فرد راویان یک حدیث را از جهت موثق و غیر موثق بودن مورد بررسی قرار می دهد. ب) علم اصول فقه، حدیث را از جهت اطمینان به صدور یا عدم اطمینان به صدور آن بحث می کند . ج) علم درایه، با توجه به یافته های علم رجال، نوع حدیث را معلوم می کند . د) برای بررسی سندی روایت، ابتدا به علم درایه مراجعه می شود.</p> <p>۶ - کدام جمله نادرست است ؟</p> <p>الف) الفاظ عام و مطلق، الفاظی هستند که افرادی را از دایره ی شمول عام یا مطلق خارج می کند . ب) استدلال به عموم عام زمانی جایز است که مخصصی نباشد . ج) در بسیاری از موارد، حکم در ابتدا به صورت عام بیان شده است . د) حکم عام، پس از فترتی با حکم دیگری تخصیص خورده است .</p> <p>۷ - تکلیف مسافری که در موقعیتی است، اما نمی داند باید نمازش را شکسته بخواند یا تمام، چیست ؟</p> <p>الف) باید به احتیاط عمل کند . ب) باید نمازش را هم شکسته بخواند و هم تمام ج) باید به اصل عمل اکتفا کند . د) موارد الف و ب</p>	۲
	ادامه سؤالات در صفحه دوم	

تعداد صفحه : ۳	نام و نام خانوادگی:	رشته : علوم و معارف اسلامی	سؤالات امتحان نهایی درس: احکام ۳
مدت امتحان: ۷۵ دقیقه	ساعت شروع: ۱۰ صبح	تاریخ امتحان: ۹۸/۱۰/۱۰	پایه دوازدهم دوره دوم آموزش متوسطه
مرکز سنجش و پایش کیفیت آموزشی http://aee.medu.ir		دانش آموزان روزانه، بزرگسال و داوطلبان آزاد سراسر کشور در دی ۱۳۹۸	

ردیف	سؤالات (پاسخ نامه دارد)	نمره
۸ -	کدام جمله صحیح است؟ الف (اکثر فقها به اجماع های نقل شده از سوی فقیهان متقدم ، اعتماد می کنند . ب (علت اعتماد به فقهای متقدم اینست که این فقها نزدیک به عصر ائمه(ع) زندگی می کردند . ج (فقهای متقدم ، دقت فراوانی در پیروی از روایات داشته اند . د (همه موارد	
۲	سؤالات صحیح و غلط : ۱ - زمان رحلت پیامبر اکرم (ص) زمان شکل گیری منابع و ادله شرعی است . ۲ - روش تحقیق درباره ی سندیت قرآن با سنت تفاوت زیادی دارد . ۳ - اجماع در نظر شیعه بر خلاف نظر اهل تسنن منبع مستقلی به حساب نمی آید . ۴ - حجیت عقل از امور بدیهی است و نیاز به دلیل و برهان ندارد .	۱
۳	تعریف اصطلاحات : ۱ - آیات الاحکام ۲ - سنت ۳ - اجماع محصل ۴ (قاعده ی ملازمه	۲
۴	پاسخ کوتاه دهید : ۱ - مؤسس عصر تجدید روش استنباط کیست ؟ ۲ - آثار فقهی وی در سه سطح مقدماتی، متوسط و عالی نوشته شد؟ ۳ - کتاب مکاسب و رسائل از کیست ؟ ۴ - اندیشه ی مردم سالاری دینی توسط چه کسی ایجاد شد؟	۱
۵	عبارت های هم مفهوم و هماهنگ باهم را در پاسخ نامه مشخص کنید. ۱ - لا تَشْتُمُ أَحَدًا . الف (مقید ۲ - أَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ . ب (عام ۳ - صَلَّ ج (قید منفصل ۴ - أَكْرَمَ بَعْضَ الْفُقَرَاءِ . د (مطلق هـ (خاص	۱
۶	با توجه به این عبارت، بگویید که خداوند چگونه واجبی را بیان می کند ؟ « إِذَا ارَادَ أَنْ يُفْرِضَ فَرِيضَةً أَنْزَلَهَا شَيْئًا بَعْدَ شَيْءٍ ، حَتَّى يُؤْتِنَ النَّاسُ أَنْفُسَهُمْ عَلَيْهَا وَيُسْكِنُوا إِلَى أَمْرِ اللَّهِ »	۰/۵
۷	این عبارت را ترجمه کنید. « إِذَا كَانَ مَوْضِعُ جِهَتِكَ مُرْتَفِعًا عَنْ مَوْضِعِ بَدَنِكَ قَدَّرَ لِنَبْتِكَ فَلَا بَأْسَ وَ مَفْهُومُ الشَّرْطِ يَدُلُّ عَلَى الْمَنْعِ مِنَ الزَّائِدِ »	۰/۷۵
	ادامه سؤالات در صفحه سوم	

تعداد صفحه : ۳	نام و نام خانوادگی:	رشته : علوم و معارف اسلامی	سؤالات امتحان نهایی درس: احکام ۳
مدت امتحان: ۷۵ دقیقه	ساعت شروع: ۱۰ صبح	تاریخ امتحان: ۹۸/۱۰/۱۰	پایه دوازدهم دوره دوم آموزش متوسطه
مرکز سنجش و پایش کیفیت آموزشی http://aee.medu.ir		دانش آموزان روزانه، بزرگسال و داوطلبان آزاد سراسر کشور در دی ۱۳۹۸	

ردیف	سؤالات (پاسخ نامه دارد)	نمره
۸	بر اساس این عبارت، نظر شهید اول راجع به استعمال خمر چیست ؟ « و ظاهرُ العبارةِ جوازُ استعمالها لِلضَّرورةِ مطلقاً حَتَّى لِلدَّواءِ »	۰/۷۵
۹	این عبارت را ترجمه کنید . « إِذَا دَخَلَ الْوَقْتُ وَجَبَ الطَّهُّورُ وَ الصَّلَاةُ » فَإِنَّهُ ظَاهِرٌ بِمَقْتَضَى الْمَفْهُومِ فِي أَنَّهُ إِنْ لَمْ يَدْخُلِ الْوَقْتُ فَلَا يَجِبُ الطَّهُّورُ وَ لَا الصَّلَاةُ »	۰/۷۵
۱۰	نوع مقدمه (عقلی یا شرعی بودن) را مشخص کنید . الف) تهیه وسیله برای رفتن به حج ب) طهارت برای نماز	۰/۵
۱۱	آیا ملازمه ای میان نهی و بطلان این معاملات وجود دارد ؟ الف) نهی از خرید و فروش هنگام نماز جمعه ب) نهی از ربا	۱
۱۲	برای حجیت هر کدام از دلایل فقهاتی ، یک دلیل بیاورید . الف) براءت ب) احتیاط ج) تخییر	۰/۷۵
۱۳	در چه صورت، حکم واقعی اولی ، به حکم واقعی ثانوی تبدیل می شود ؟ یک مثال بنویسید .	۰/۷۵
۱۴	مفهوم موافق را با ذکر یک مثال تعریف کنید .	۰/۵
۱۵	تفاوت بین دلالت عام با دلالت مطلق بر شمولیت و عمومیت چیست ؟	۱
۱۶	علت حجیت اجماع در فقه شیعه چیست ؟	۰/۷۵
۱۷	آیا نهی از یک عمل عبادی ملازم با بطلان آن عبادت است ؟ یک مثال بنویسید .	۱
۱۸	در چه زمان، فقیه برای استنباط حکم شرعی از ادله فقهاتی استفاده می کند؟	۰/۵
۱۹	در زمانی که شک میان وجوب و حرمت باشد، وظیفه ی مکلف چیست ؟	۱
۲۰	در چه زمان مجتهد، براساس ادله فقهاتی حکم به براءت می کند؟	۱
۲۱	با توجه به متن زیر ارکان استصحاب را مشخص کرده و بگویید وظیفه ی مکلف چیست ؟ « مکلفی می خواهد نماز بخواند و یقین دارد که در زمان سابق وضو گرفته است. اما اکنون پس از گذشت چند ساعت ، شک می کند که آیا وضوی سابقش همچنان باقی است یا به دلیلی باطل شده است.»	۱/۵
۲۰	جمع نمره	۲۰
	پیروباشید	

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
<p>راهنمای تصحیح سؤالات امتحان نهایی درس: احکام ۳</p> <p>پایه دوازدهم دوره دوم آموزش متوسطه</p> <p>ساعت شروع: ۱۰ صبح</p> <p>تعداد صفحه: ۲</p> <p>تاریخ امتحان: ۱۳۹۸/۱۰/۱۰</p> <p>دانش آموزان روزانه، بزرگسال و داوطلبان آزاد سراسر کشور دی ماه ۱۳۹۸</p> <p>مرکز سنجش و پایش کیفیت آموزشی http://aee.medu.ir</p>		
۱	<p>(۱) ب (۲) د (۳) ب (۴) ب (۵) ج (۶) الف (۷) د (۸) د (هر مورد ۰/۲۵)</p>	۲
۲	<p>(۱) غلط (۲) صحیح (۳) صحیح (۴) صحیح (هر مورد ۰/۲۵)</p>	۱
۳	<p>۱- آیات الاحکام: در قرآن ۵۰۰ آیه درباره احکام فقهی وجود دارد که آنها را آیات الاحکام می نامند. ۲- سنت: قول و فعل و تقریر معصوم (ع) ۳- اجماع محصل: فقیه به وسیله تتبع در آرای فقها و فتاوی آنها تحصیل کرد و شخصاً به دست آورده باشد. ۴- قاعده ملازمه: هر آنچه عقل به آن حکم کند، شرع نیز به همان حکم می کند. (هر مورد ۰/۵)</p>	۲
۴	<p>۱- وحید بهبهانی ۲- علامه حلی ۳- شیخ مرتضی انصاری ۴- امام خمینی (هر مورد ۰/۲۵)</p>	۱
۵	<p>۱- ب (۲) الف (۳) د (۴) هـ (هر مورد ۰/۲۵)</p>	۱
۶	<p>آن را به صورت تدریجی نازل می کند - تا مطلب در دل مردمان بهتر قرار گیرد و به امر الهی آرامش بگیرند</p>	۰/۵
۷	<p>هرگاه جای پیشانی ات بالاتر از جای بدن به اندازه یک خشت باشد اشکالی ندارد (۰/۲۵) و مفهوم شرط دلالت می کند بر این که اگر بیشتر باشد مانع صحت نماز خواهد بود (۰/۵)</p>	۰/۷۵
۸	<p>جواز استعمال خمر در حالت ضرورت (۰/۲۵) به نحو مطلق (۰/۲۵) حتی به عنوان دواء (۰/۲۵)</p>	۰/۷۵
۹	<p>هرگاه وقت نماز فرا رسید طهارت و نماز واجب می شود (۰/۲۵) که ظاهر مفهوم آن است که اگر وقت نرسیده باشد طهارت و نماز نیز واجب نخواهد بود. (۰/۵)</p>	۰/۷۵
۱۰	<p>الف) مقدمه عقلی ب) مقدمه شرعی (هر مورد ۰/۲۵)</p>	۰/۵
۱۱	<p>الف) خیر - نهی در این معامله دلالت بر حرمت دارد ولی مقتضی فساد معامله نیست (هر مورد ۰/۲۵) ب) بله - این نهی هم دلالت بر حرمت دارد (۰/۲۵) و هم دلالت بر فساد معامله دارد (۰/۲۵)</p>	۱
۱۲	<p>الف) عقل - کتاب و سنت ب) عقل - نقل ج) امر بدیهی است و نیاز به استدلال ندارد. (هر مورد ۰/۷۵)</p>	۰/۷۵
۱۳	<p>با ملاحظه ی اوضاع و شرایط خاص و تنها برای چنین شرایط، حکم واقعی ثانوی وضع می شود (۰/۲۵) مثال: سفر به خودی خود (حکم واقعی اولی) امری مباح است (۰/۲۵) اما اگر موجب آزردهی پدر یا مادر شود حکم واقعی ثانوی آن حرمت است (۰/۲۵)</p>	۰/۷۵

راهنمای تصحیح سؤالات امتحان نهایی درس: احکام ۳	رشته: علوم و معارف اسلامی	تاریخ امتحان: ۱۳۹۸/۱۰/۱۰
پایه دوازدهم دوره دوم آموزش متوسطه	ساعت شروع: ۱۰ صبح	تعداد صفحه: ۲
دانش آموزان روزانه، بزرگسال و داوطلبان آزاد سراسر کشور دی ماه ۱۳۹۸		مرکز سنجش و پایش کیفیت آموزشی http://aee.medu.ir

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
۱۴	مفهومی که حکم آن با حکم موجود در منطوق یکسان است (۰/۲۵) فلا تَقُلْ لَهُمَا أَفٍّ (۰/۲۵)	۰/۵
۱۵	دلالت عام بر شمول به واسطه ی الفاظ عموم است (۰/۲۵) که برای معنای شمولیت و عموم وضع شده (۰/۲۵) اما دلالت مطلق به وسیله شرایطی است که به آن ها مقدمات حکمت می گویند. (۰/۲۵) دلالت مطلق بر شمول از الفاظ وضع شده استفاده نمی شود (۰/۲۵) (اگر دانش آموزی فقط الفاظ عموم را برای عام و مقدمات حکمت را برای مطلق بیان کرده باشد کافی است و نمره کامل تعلق می گیرد.)	۱
۱۶	حجیت اجماع ناشی از کاشف بودن آن از رأی معصوم (ع) است.	۰/۲۵
۱۷	بله نهی از عبارت مقتضی فساد و بطلان آن عبارت است. بدین معنی که اگر مکلف آن اعمال را انجام دهد کارش فاسد و باطل است (۰/۵) مثال: روزه گرفتن در عید فطر، قربان، نماز خواندن با لباس غضبی (یک مثال ۰/۵)	۱
۱۸	تنها پس از جهل به حکم واقعی (۰/۲۵) و یأس از دستیابی به حکم واقعی (۰/۲۵) از ادله فقاهتی استفاده می شود.	۰/۵
۱۹	تخییر (۰/۵) یعنی مکلف میان انجام یا ترک عمل مخیر است (۰/۵)	۱
۲۰	گاهی مجتهد به اصل تکلیف شک دارد (۰/۲۵) مثلاً حکم این مسئله حرمت است یا نه (۰/۲۵) ولی در ادله اجتماعی هیچ دلیلی بر حرمت آن نمی یابد (۰/۲۵) در اینجا مجتهد حکم به عدم تکلیف و مباح بودن آن عمل می کند (۰/۲۵)	۱
۲۱	۱- یقین سابق: یقین سابق نسبت به وضو ۲- شک لاحق: شک نسبت به بقای وضو ۳- وحدت متعلق یقین و شک: وضو ۴- هم زمانی یقین و شک: یقین به داشتن وضو و شک در بطلان وضو در یک زمان وظیفه مکلف: با توجه به اصل استصحاب، به یقین سابق عمل کند و به شک بعدی توجه نکند (همچنان با وضو محسوب می شود.) ذکر هر کدام از ارکان استصحاب (۰/۲۵) بیان وظیفه مکلف (۰/۵ نمره)	۱/۵
	جمع نمره	۲۰
همکاران محترم: لطفاً به مفهوم های صحیح و منطقی دیگر نمره تعلق گیرد.		